ВИСНОВОК
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертації Новікової Ольги Володимирівни «Розвиток електронної комерції та інтернет-торгівлі в умовах цифровізації національної економіки», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка

Дисертаційну роботу Новікової Ольги Володимирівни виконано в Полтавському університеті економіки і торгівлі. Висновок підготовлено для розгляду на засіданні кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії.
Дата засідання «20» жовтня 2026 р. (протокол №3).

Науковий керівник – Манжура Олександр Васильович, доктор економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи Полтавського університету економіки і торгівлі.

1. Актуальність дисертаційного дослідження

Розвиток електронної комерції змінює способи ринкової взаємодії, формування клієнтської цінності та організації торговельних процесів. Для України цифрові канали мають значення також як засіб підтримання доступності товарів і відновлення господарських зв'язків за територіальних обмежень, логістичних порушень та ризиків воєнного часу. Водночас наявність платформи, цифрових навичок або платіжної інфраструктури сама по собі не визначає результативності торгівлі та ефективності використання ресурсів.

Наукова проблема, яку розв'язує дисертація, полягає в узгодженні теоретичного пояснення цифрових змін із вимірюванням результатів інтернет-торгівлі та обґрунтуванням економічних рішень. Її складність зумовлена різним охопленням товарної й платіжної статистики, взаємозалежністю платформ, продавців і сервісних партнерів, а також обмеженістю даних для відокремлення впливу конкретних цифрових чинників. Тому актуальними є розмежування цифрової спроможності, результативності та ефективності, добір порівнюваних показників і визначення умов застосування прогнозних та стратегічних інструментів.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами

Дисертаційне дослідження пов'язане з науково-дослідною роботою Полтавського університету економіки і торгівлі. У дисертації зазначено використання результатів у межах таких тем:

«Діджиталізація розрахунків фінансової моделі» (державний реєстраційний номер 0124U005204) – положення щодо інформаційної бази фінансової моделі суб'єктів інтернет-торгівлі, цифровізації розрахунків доходів, витрат і грошових потоків та сценарного оцінювання фінансових результатів з урахуванням цифрових каналів, платежів і логістики;

«Економіка повоєнної відбудови України: організаційно-методичні та управлінські засади» (державний реєстраційний номер 0124U005228) – висновки щодо відновлення господарських зв'язків, доступу виробників до ринків збуту, залучення малого і середнього бізнесу до цифрових каналів та розвитку взаємодії з логістичними й платіжними сервісами;

«Трансформація та розвиток роздрібної торгівлі і торговельних мереж: цифровізація, екосистемні моделі та механізми адаптації до сучасних викликів» (державний реєстраційний номер 0126U004393) – положення щодо поєднання онлайн- та офлайн-каналів, платформної взаємодії та адаптації торговельних підприємств і мереж до змін споживчої поведінки, порушень постачання й конкуренції в цифровому середовищі.

У дисертації наведено довідку про використання результатів у науково-дослідній роботі від 28.08.2026 р. № 45-15/37.

3. Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна полягає в поглибленні теоретико-методичних засад та вдосконаленні аналітичного інструментарію дослідження розвитку електронної комерції й інтернет-торгівлі в умовах цифровізації національної економіки. Авторський підхід узгоджує понятійні межі об'єкта з його кількісним вимірюванням, економічною інтерпретацією оцінок і вибором стратегічних та регуляторних рішень. Основні результати згруповано відповідно до ступеня їхньої новизни.

Удосконалено

1. Понятійне розмежування електронної комерції та інтернет-торгівлі на основі поєднання критеріїв функціональної широти охоплених процесів і цифрового середовища здійснення операції. Відмінність від трактувань цих понять як взаємозамінних полягає в конкретизації інтернет-замовлення як ознаки торговельного каналу та визначенні місця маркетингових, платіжних, логістичних, інформаційних і сервісних процесів у ширшій системі електронної комерції. Запропоноване розмежування призначене для узгодження термінології з об'єктом економічного спостереження та обґрунтованого добору показників розвитку цифрової торгівлі.

2. Систему вимірювання результативності інтернет-торгівлі, яка поєднує товарно-транзакційний і платіжний контури з ринковим, платіжно-інфраструктурним та мікрооперaційним рівнями аналізу. Порівняно із зіставленням обсягів продажу й розрахунків за окремими статистичними джерелами, запропонована система передбачає їх узгодження через реєстр порівнюваності, що фіксує межі сукупності, повноту спостереження та методичні розриви. Її призначення полягає у формуванні зіставної системи KPI замовлень, клієнтської цінності, виконання, витрат і ризиків із розмежуванням товарообороту, руху коштів та ефективності використання ресурсів.

3. Контур для вибору прогнозної моделі розвитку інтернет-торгівлі на короткострокову перспективу, який узгоджує економічний зміст показника-проксі,

позавибіркову точність, стійкість ранжування моделей та ціну операційної помилки. Відмінність від оцінювання моделей за окремою метрикою точності полягає у врахуванні відповідності індикатора об'єкту прогнозування й способу використання прогнозу в управлінському рішенні. Контур прогнозу призначений для обґрунтованого вибору моделі розвитку інтернет-торгівлі та сценарного планування навантаження на платіжну інфраструктуру, логістику, сервіс і ресурси платформи.

4. Інтегровану ризикову та регуляторно-платформну діагностику, що поєднує SWOT-, PEST- і TOWS-підходи з аналізом державних вимог та внутрішніх правил платформи. Її відмінність від відокремленого опису зовнішніх чинників, внутрішніх вразливостей і регуляторних умов полягає в їх співвіднесенні з цифровою спроможністю, процесним або фінансовим сигналом та управлінською дією за циклом «вимога – контроль – сигнал – управлінська реакція». Запропонована діагностика призначена для формування ризик-реєстру, визначення предмета контролю та вибору заходів реагування на порушення торговельних процесів.

Дістали подальшого розвитку

5. Концептуальні положення щодо цифровізації національної економіки, які розкривають відповідність між передумовами цифрового розвитку, організацією перетворень і показниками їхніх наслідків через узгодження інфраструктурно-технологічного, інституційного, організаційно-процесного та результативно-ризикового блоків. Порівняно з характеристикою цифровізації за наявністю технологій і компетентностей, запропонований підхід конкретизує зв'язок цифрової спроможності з результативністю її реалізації та ефективністю використання ресурсів з урахуванням витрат і ризиків. Ці положення формують теоретико-методичну основу вибору індикаторів і пояснення відмінностей між передумовами використання ресурсів та економічними результатами цифрових змін.

6. Положення щодо узгодження бізнес-моделі, наскрізних бізнес-процесів і цифрового контуру даних в електронній комерції шляхом поєднання регламентованого та адаптивного режимів управління в гібридній конфігурації. Відмінність від відокремленого опису економічної логіки бізнесу й процесних схем полягає в доборі режиму відповідно до функції процесу та ціни помилки: BPM-регламенти застосовуються до стабільних критичних операцій, а короткі цикли перевірки й коригування – до динамічних клієнтських і маркетингових процесів. Таке узгодження призначене для побудови карти процесів зі спільними даними, визначеною відповідальністю та показниками виконання відповідно до бізнес-моделі торговельного підприємства.

7. Положення щодо економічної інтерпретації цифрових чинників розвитку електронної комерції через розмежування формування цифрової спроможності та її комерціалізації. Відмінність від інтерпретації цифрового розвитку за загальною співзмінністю показників полягає у виокремленні кадрових та інфраструктурних передумов і умов їх реалізації через попит, ринкову пропозицію та організацію

бізнес-процесів. Ці положення призначені для розкриття економічного змісту панельних оцінок, конкретизації дослідницьких гіпотез і визначення напрямів узгодженої діагностики навичок, доступу до цифрової інфраструктури та комерційних процесів.

8. Методичні положення щодо порівняння національних моделей інтернет-торгівлі на основі розмежування платформної координації торговельного процесу та національного середовища цифрової довіри, логістики, платежів і регулювання. Зіставлення конфігурацій цифрових інструментів доповнено визначенням інституційних та інфраструктурних умов виконання ними економічних функцій, що конкретизує відмінності у створенні цінності в різних національних моделях. Запропонований підхід призначений для змістовного порівняння зарубіжних практик і вибору механізмів їх адаптації до умов розвитку інтернет-торгівлі в Україні.

9. Положення щодо корпоративної адаптації суб'єктів інтернет-торгівлі у формі дворівневої рамки, яка поєднує універсальні стратегічні контури з картою операційних і фінансових сигналів конкретної платформи. Порівняно із загальними рекомендаціями щодо цифрових змін, запропонована рамка конкретизує вибір ініціатив через послідовність «сигнал – стратегічний пріоритет – цифрова спроможність – KPI – управлінська дія» з урахуванням особливостей маркетплейсу, омніканального ритейлера та самостійного інтернет-продавця. Її призначення полягає в обґрунтуванні відбору цифрових ініціатив, організації контролю економіки замовлення та раннього реагування на порушення торговельних процесів.

Обґрунтованість положень забезпечується поєднанням термінологічного, системного, процесного, інституційного та порівняльного аналізів зі статистичними методами, панельною регресією, аналізом фінансової звітності й позавибірковою перевіркою прогнозів. Емпіричні оцінки потребують тлумачення в межах використаних сукупностей і часових інтервалів. Панельні зв'язки не встановлюють причинного ефекту цифровізації; прогноз платіжного показника має умовний сценарний зміст, а фінансові сигнали юридичної особи не характеризують усього обороту маркетплейсу. Ці межі визначають обґрунтовану сферу застосування результатів.

4. Теоретична та практична цінність дослідження

Теоретична цінність роботи полягає в уточненні економічного змісту електронної комерції та інтернет-торгівлі, поясненні співвідношення цифрових передумов, організації торговельних процесів і результатів їх реалізації. Розмежування цифрової спроможності, результативності та ресурсної ефективності конкретизує предмет аналізу й дозволяє узгодити дослідження національного середовища, платформної координації та діяльності окремого підприємства. Положення щодо комерціалізації цифрової спроможності й гібридного управління процесами поглиблюють пояснення того, за яких організаційних та інституційних умов цифрові можливості можуть перетворюватися на економічні результати.

Практична цінність визначається можливістю застосування розроблених інструментів торговельними підприємствами, маркетплейсами, омніканальними ритейлерами та самостійними інтернет-продавцями. Система KPI та реєстр порівнюваності призначені для узгодження даних і контролю економіки замовлення; прогнозна рамка – для вибору моделі й перевірки ресурсних сценаріїв; ризик-реєстр і регуляторно-платформна діагностика – для встановлення предмета контролю та реагування на порушення; дворівнева рамка корпоративної адаптації – для відбору цифрових ініціатив за операційними й фінансовими сигналами. Застосування потребує адаптації до бізнес-моделі підприємства та забезпечення власними операційними даними.

5. Використання результатів роботи

У дисертації наведено відомості про практичне використання результатів через прив'язку системи показників і сценарної перевірки навантаження до власних процесів забезпечення інтернет-торгівлі: у ТОВ «НВП «Укрпромторгсервіс» (довідка від 10.09.2026 р. № 102/26), ТОВ «LDS» (довідка від 07.09.2026 р. № 87/26) та фірмі «Ласка» (довідка від 09.09.2026 р. № 24).

За відомостями дисертації, результати прийняті до використання в освітньому процесі Полтавського університету економіки і торгівлі під час викладання та вдосконалення методичного забезпечення дисциплін «Електронна торгівля», «Організація і технологія зовнішньої торгівлі», «Управління комерційною діяльністю», «Торговельне підприємництво та інновації», «Комерційна логістика», «Торговельний бізнес» (довідка від 28.08.2026 р. № 45-15/38).

6. Особистий внесок здобувачки

Дисертація представлена як самостійно виконана наукова праця. Згідно з викладеним у ній розподілом авторства, теоретичні узагальнення, методичні положення, розрахунки, моделі, висновки та рекомендації, винесені на захист, одержані Новіковою О. В. особисто. Із праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано положення, що належать здобувачці.

7. Публікації за темою дисертації та апробація результатів

За переліком, поданим у дисертації, результати відображено в 10 наукових працях: чотирьох статтях і шести публікаціях за матеріалами конференцій. Перелік засвідчує представлення теоретичних та прикладних аспектів дослідження.

Наукові праці з основними результатами дисертації

1. Kraus N., Kraus K., Babukh I., Lisitsa V., Novikova O. Activities of Digital Platforms on the Basis of Clusterization and Innovative Development Strategies in the Conditions of European Integration. WSEAS Transactions on Environment and Development. 2023. Vol. 19. P. 1179–1195. DOI: 10.37394/232015.2023.19.108; URL: https://wseas.com/journals/ead/2023/c205115-1122.pdf

2. Новікова О. В. Особливості функціонування онлайн-комерції під час війни: виклики та адаптаційні стратегії. Економіка та суспільство. 2025. № 75. DOI: 10.32782/2524-0072/2025-75-37; URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6166

3. Новікова О. В. Розвиток смарт-інфраструктури в громадах: роль цифрових платформ та алгоритмів прогнозування у місцевому самоврядуванні. Економіка та суспільство. 2025. № 81. DOI: 10.32782/2524-0072/2025-81-92; URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/7131

4. Новікова О. В. Цифрові трансформації в електронній комерції на вимогу реалізації принципів сталого розвитку в національній економіці. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2026. № 8. С. 26–34. URL: https://nv-oneu.com.ua/index.php/journal/article/view/910/842

Наукові праці з апробації матеріалів дисертації

5. Новікова О. В., Манжура О. В. Електронна комерція та інтернет-торгівля в умовах цифровізації національної економіки. Наука і молодь у XXI сторіччі: збірник матеріалів IX Міжнародної молодіжної науково-практичної інтернет-конференції (Полтава, 30 листопада 2023 р.). Полтава: ПУЕТ, 2023. С. 236–238. URL: https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2023/12/nauka-i-molod_2023.pdf

6. Новікова О. В., Манжура О. В. Еволюція понять «електронна комерція» та «інтернет-торгівля» в контексті цифрової трансформації економіки. Наука і молодь у XXI сторіччі: збірник матеріалів X Міжнародної молодіжної науково-практичної інтернет-конференції (Полтава, 28 листопада 2024 р.). Полтава: ПУЕТ, 2025. С. 698–701. URL: https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2025/01/nauka-i-molod_2024.pdf

7. Новікова О. В. Стан та перспективи розвитку B2C- і B2B-сегментів електронної торгівлі в Україні. Актуальні питання розвитку науки та забезпечення якості освіти у XXI столітті: тези доповідей XLVIII Міжнародної наукової студентської конференції за підсумками науково-дослідних робіт студентів за 2024 рік (Полтава, 10 квітня 2025 р.). Полтава: ПУЕТ, 2025. С. 657–659. URL: https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/zb_tez-2025-qual-osv-xxi.pdf

8. Новікова О. В. Логістичні рішення для забезпечення ефективності інтернет-торгівлі. Освіта, наука і практика: інноваційні підходи до вирішення глобальних викликів: тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 100-річному ювілею Вінницького кооперативного інституту (Вінниця, 30 квітня 2025 р.). Вінниця: Вінницький кооперативний інститут, 2025. С. 177–180. URL: http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/15593

9. Новікова О. В. Цифрові трансформації та штучний інтелект в економіці, державному управлінні та місцевому самоврядуванні: досягнення, виклики, ризики. Економіка сьогодні: проблеми моделювання та управління: матеріали XV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Полтава, 18–19 грудня 2025 р.) / за заг. ред. М. Є. Рогози, Г. В. Карнаухової. Полтава: ПУЕТ, 2026. С. 62–69. URL: https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2026/02/zb_econ_today_xv.pdf

10. Новікова О. В. Цифровізація електронної комерції як фактор економічного зростання. Актуальні питання розвитку науки та забезпечення якості освіти у XXI столітті: тези доповідей XLIX Міжнародної наукової конференції студентів та аспірантів (Полтава, 23 квітня 2026 р.). Полтава: ПУЕТ, 2026. С. 738–742. URL: https://puet.edu.ua/wp-content/uploads/2026/06/zb_tez-2026-qual-osv-xxi.pdf

8. Відповідність результатів темі дисертації та спеціальності

Результати дослідження відповідають темі «Розвиток електронної комерції та інтернет-торгівлі в умовах цифровізації національної економіки», оскільки розкривають саме економічні механізми цифрової трансформації торгівлі, умови її вимірювання, прогнозування та стратегічно-регуляторного забезпечення. Об'єкт і предмет дослідження узгоджені з назвою роботи, а кожна група результатів конкретизує відповідний аспект розвитку електронної комерції та інтернет-торгівлі.

Досягнення мети простежується через послідовне розв'язання дванадцяти завдань. Уточнення понять і теоретичних підходів стало основою концепції цифрових змін та узгодження бізнес-моделі з процесами й даними. На цій основі розроблено систему вимірювання, інтерпретовано панельні зв'язки, проаналізовано платформні практики та зіставлено національні моделі. Порівняння прогнозів і діагностика ризиків забезпечили перехід до рекомендацій із корпоративної адаптації та моделювання регуляторно-платформних зв'язків. Таким чином, поглиблення теоретико-методичних засад поєднано з розробленням аналітичних і управлінських інструментів, що відповідає заявленій меті.

Зміст результатів відповідає предметній області спеціальності 051 Економіка галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», визначеній стандартом вищої освіти третього освітньо-наукового рівня, затвердженим наказом МОН України від 10.05.2022 р. № 424. Дослідження охоплює економічні процеси та системи, поведінку учасників цифрового ринку, кількісний та інституційний аналіз, обґрунтування економічних рішень і регулювання господарської взаємодії. Використані статистичні методи, комп'ютерне моделювання та прогнозування належать до методичного інструментарію цієї спеціальності.

Економічний зміст роботи конкретизовано через створення клієнтської цінності, співвідношення результатів і витрат, ефективність використання ресурсів, фінансову стійкість та конкурентоспроможність учасників торгівлі. Цифрові технології досліджуються як чинники й інструменти зміни цих процесів. Отже, відповідність спеціальності обґрунтовується об'єктом, предметом, методами та одержаними економічними результатами дослідження.

Загальний висновок

Дисертація Новікової Ольги Володимирівни є завершеним дослідженням, у якому поглиблено теоретико-методичні засади та розроблено аналітичні й управлінські інструменти розвитку електронної комерції та інтернет-торгівлі в умовах цифровізації національної економіки. Сукупність дев'яти положень

наукової новизни має теоретичне та практичне значення. Результати узгоджені з метою й завданнями роботи, відповідають її темі та предметній області спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Рекомендувати дисертацію Новікової Ольги Володимирівни «Розвиток електронної комерції та інтернет-торгівлі в умовах цифровізації національної економіки» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка.

Рекомендувати Вченій раді Полтавського університету економіки і торгівлі створити разову спеціалізовану вчену раду по захисту дисертації Новікової Ольги Володимирівни на тему «Розвиток електронної комерції та інтернет-торгівлі в умовах цифровізації національної економіки», виконану зі спеціальності 051 Економіка освітньо-наукової програми «Економіка» у такому складі:

Голова разової спеціалізованої вченої ради: Гудзь Тетяна Павлівна, директор Навчально-наукового центру підготовки кадрів вищої кваліфікації Полтавського університету економіки і торгівлі, доктор економічних наук (спеціальність 08.00.08 Гроші, фінанси і кредит), професор;

Рецензенти:

Рогоза Микола Єгорович, професор кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем Полтавського університету економіки і торгівлі, доктор економічних наук (спеціальність 08.06.01 Економіка, організація і управління підприємствами), професор.

Стрілець Вікторія Юріївна, завідувач кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин, доктор економічних наук (спеціальність 08.00.03 Економіка та управління національним господарством), професор.

Опоненти:

Дячков Дмитро Володимирович, професор кафедри менеджменту ім. І.А. Маркіної Полтавського державного аграрного університету, доктор економічних наук (спеціальність 08.00.04 Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)), професор;

Кошельок Галина Володимирівна, професор кафедри економіки підприємства та організації підприємницької діяльності Одеського національного економічного університету, доктор економічних наук (спеціальність 08.00.04 Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)), професор.

Голова засідання
Завідувач кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії, доктор економічних наук, професор **Тетяна КОСТИШИНА**

Секретар засідання **Тетяна ТЕТКО**

27 жовтня 2026

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ
Ідентифікаційний код 01597997
УКРАЇНА

Особистий підпис Т. Костишиної
ЗАВІРЯЮ Т. Тетко
Начальник відділу кадрів ПУЕТ
О. Гришаєв